

Sygn. akt I ACa 728/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Kopeć
Sędziowie:	SA Dorota Gierczak SO del. Arkadiusz Kuta (spr.)
Protokolant:	stażysta Justyna Pozarowczyk-Wardowska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa M. S. (1) i R. S. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 27 czerwca 2013 r. sygn. akt XV C 1474/12

I/ zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I (pierwszym) w ten sposób, że obniża zasądzoną powodowi M. S. (2) kwotę 50.000 zł do kwoty 25.000 (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych i oddala jego powództwo z pozostałym zakresie;

b) w punkcie II (drugim) w ten sposób, że obniża zasądzoną powodowi M. S. (2) kwotę 3.117 zł do kwoty 350 (trzysta pięćdziesiąt) złotych;

c) w punkcie V (piątym) w ten sposób, że nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Gdańsku: od powoda M. S. (2), z zasądzonego mu roszczenia, kwotę 900 (dziewięćset) złotych, a od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.400 (trzy tysiące czterysta) złotych;

II/ oddala apelację w pozostałym zakresie;

III/ zasądza od powoda M. S. (1) na rzecz pozwanego kwotę 2.150 (dwa tysiące sto pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

M. S. (1) i R. S. (1) domagali się zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwot po 50.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 21 marca 2012 roku tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną naruszeniem dóbr osobistych w związku ze śmiercią matki w wypadku komunikacyjnym z dnia 28 maja 2000 roku oraz zasądzenia kosztów procesu .

Pozwana Spółka zażądała oddalenia powództwa i zasądzenia kosztów procesu .

Sąd Okręgowy w Gdańsku , wyrokiem z 27 czerwca 2013 roku , zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. S. (3) kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2012 roku i kwotę 3.117 zł tytułem kosztów procesu oraz na rzecz R. S. (1) kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2012 roku i kwotę 2.417 zł tytułem kosztów procesu . Sąd Okręgowy nakazał także ściąganie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 4.300 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych .

Ustalił Sąd pierwszej instancji , że w dniu 28 maja 2000 roku w H. R. G., prowadząc samochód osobowy w stanie nietrzeźwości , zjechał na przeciwny pas ruchu doprowadzając do czołowego zderzenia z prawidłowo jadącym samochodem kierowanym przez B. D. czym spowodował , między innymi , uszkodzenia ciała R. S. (2) , które były przyczyną jej śmierci , zaś u R. S. (3) stłuczenie czaszki , ranę szarpaną sklepienia czaszki , wstrząśnienie pnia mózgu i ogólne potłuczenia . Sprawca skazany został prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności . Umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawarł z pozwaną Spółką . Ta wypłaciła R. S. (3) zadośćuczynienie w kwocie 25.000 zł , a M. S. (3) odszkodowanie w wysokości 23.500 zł. Powodowie otrzymali także od sprawcy wypadku kwotę 16.000 zł . Wyrokiem z dnia 30 września 2004 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku zasądził od pozwanej : na rzecz R. S. (3) kwotę 39.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną uszkodzeniami ciała oraz kwotę 40.000 zł tytułem odszkodowania za śmierć matki , a na rzecz M. S. (3) 23.000 zł tytułem odszkodowania z tego samego tytułu . W chwili wypadku R. S. (3) miał 12 lat . Nie miał stałych kontaktów z ojcem i na skutek wypadku stracił jedyną osobę , która czyniła niego osobiste starania . M. S. (3) studiował wówczas teologię we W.. Musiał wrócić do kraju i zaopiekować się bratem do czasu jego usamodzielnienia się . Powód nie zna swojego ojca . Śmierć matki była dla powodów szczególnie dotkliwa z uwagi na fakt , że zostali zupełnie sami . M. S. (3) ma żonę i dzieci . R. S. (3) rozwiódł się . Powodowie zgłosili roszczenia o zadośćuczynienie w piśmie z 13 lutego 2012 roku .

Sąd Okręgowy wskazał , że okoliczności faktyczne , a w tym okoliczności wypadku , odpowiedzialność pozwanego za to zdarzenie i wypłata powodom pewnych sum pieniężnych , nie były przedmiotem sporu . Po przytoczeniu art. 822 k.c. mającego uzasadniać odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń w granicach zobowiązań odszkodowawczych ubezpieczającego odwołano się do art. 24 k.c. - ten , czyjego dobro osobiste zostało naruszone cudzym działaniem , może żądać , ażeby osoba , która dopuściła się naruszenia , dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków , w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie . Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego . Wiąż syna z matką należy zaliczyć do kategorii dóbr osobistych , które podlegają tej ochronie . Jest to więź uczuciowa o niezwykle silnym zabarwieniu emocjonalnym . Spowodowanie śmierci rodzica stanowi brutalne zerwanie tej więzi doprowadzając do naruszenia dobra osobistego dziecka . W konsekwencji dopuszczalność żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Przeprowadził następnie Sąd Okręgowy wywód prawny mający dowodzić , że zmiana stanu prawnego z dniem 3 sierpnia 2010 roku (w rzeczywistości 3 sierpnia 2008 roku - przyp. wł.) polegająca na wprowadzeniu do porządku prawnego roszczenia o zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c. , nie niweczy możliwości dochodzenia roszczenia opartego na art. 448 k.c. odnośnie zdarzeń powstałych przed nowelizacją . Na przeszkodzie uwzględnienia roszczeń powodów nie stało zasądzenie na ich rzecz świadczeń wymienionych w wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 30 września 2004 roku . R. S. (3) przyznano wówczas zadośćuczynienie na podstawie art. 445 § 1 k.c. , a zatem wiązało się ono ściśle z powstałym u niego uszkodzeniem ciała . Przyznane zaś obu powodom odszkodowanie wiązało się ze szkodą majątkową wynikającą ze znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej , a podstawę prawną stanowił art. 446 § 3 k.c.

Zasądzając zadośćuczynienie w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy miał na uwadze jego funkcję kompensacji krzywdy za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby . Zmarłą łączyła z synami silna więź emocjonalna . R. S. (2) była dobrą i troskliwą matką , samotnie wychowującą dwóch synów , których ojcowie nie sprawowali nad nimi opieki. Przy tym żądane przez powodów kwoty 50.000 zł nie stanowią w relacjach gospodarczych i społecznych wartości nadmiernej .

Apelację od opisanego wyroku złożył (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. , zaskarżając to orzeczenie w całości oraz wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa w całości bądź uchylenie wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania . Zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie art. 448 k.c. i 24 k.c. przez przyjęcie ich za podstawę zasądzenia powodom zadośćuczynienia . Widzi się także naruszenie art. 366 k.p.c. przez nieuwzględnienie zarzutu *res iudicata* . Podniesiono wreszcie zarzut , że przyznane powodom świadczenia są wygórowane , co w szczególności dotyczy M. S. (3), który przebywając we W. w zakonie musiał siłą rzeczy ograniczyć związki osobiste z rodziną w kraju . Ponadto śmierć matki powodów nastąpiło ponad 13 lat temu , powodowie są dawno dorośli i samodzielni , dobrze sobie radzą w sprawach życiowych . Znaczny upływ czasu musiał spowodować złagodzenie intensywności ujemnych doznań psychicznych powodów .

W uzasadnieniu apelacji przypomniano po pierwsze , że przed 3 sierpnia 2008 roku nie stosowano art. 448 k.c. i 24 k.c. jako podstawy do żądania zadośćuczynienia w przypadku naruszenia dóbr osobistych wskutek śmierci osoby najbliższej . Do czasu wprowadzenia § 4 do art. 446 k.c. bliskim osoby zmarłej służyły tylko roszczenia wymienione w art. 446 §§ 1 i 3 k.c. Nowelizacja odnosiła skutek tylko w odniesieniu do szkód powstałych po 3 sierpnia 2008 roku . Kwestionowano także możliwość uznania więzi emocjonalnej między członkami rodziny za dobro osobiste . Zasadą jest , że odszkodowanie z czynu niedozwolonego przysługuje wyłącznie osobie przeciwko , której taki czyn został skierowany . Wskazano dalej , że wypadek komunikacyjny , w którym zginęła matka powodów miał miejsce w dniu 28 maja 2000 roku . Podstawą dochodzenia roszczeń związanych ze śmiercią osoby bliskiej był wówczas art. 446 k.c. Roszczenia powodów w tym zakresie zostały zaspokojone . Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń powinna się opierać na art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych - z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie , jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę , której następstwem jest śmierć , uszkodzenie ciała , rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia . Wyklucza to odpowiedzialność ubezpieczyciela za naruszenie innych dóbr niż życie i zdrowie człowieka . Dopiero wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. należy potraktować jako nałożenie obowiązku zapłaty zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez najbliższych członków rodziny bezpośrednio wskutek śmierci osoby poszkodowanej . Apelant przekonuje także , że zasądzone w 2004 roku świadczenie opierało się na tej samej podstawie faktycznej . Podtrzymywano zatem zarzut *res iudicata* - naruszenia art. 366 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku ustalił i zważył, co następuje :

Apelacja (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. okazała się zasadna tylko odnośnie zarzutu wygórowanego świadczenia zasądzanego na rzecz M. S. (3) .

Najdalej idący zarzut apelanta spowodować mógł uchylenie zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu . Wywodzono bowiem , że o roszczeniach dochodzonych przez powodów prawomocnie orzeczono już w postępowaniu IC 1902/02 z ich powództwa przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. , zakończonym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z 30 września 2004 roku . Sąd powinien odrzucić pozew jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Granice powagi rzeczy osądzonej określa art. 366 k.p.c. - zachodzi ona w sytuacji , w której żądanie powoda jest tożsame z przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia , które zapadło w innej sprawie . Nie budzi wątpliwości , że pomiędzy stronami zapadło już merytoryczne orzeczenie dotyczące konsekwencji prawnych wypadku drogowego z 28 maja 2000 roku . M. i R. S. (3) w sprawie IC 1902/02 nie dochodzili jednak roszczeń o zadośćuczynienie opartych na naruszeniu ich dóbr osobistych wywołanych zerwaniem więzi rodzinnych łączących ich z matką R. S. (2) . Jak to wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z

30 września 2004 roku uwzględniono roszczenia R. S. (3) służące kompensacji krzywdy wynikającej z doznanych przez niego uszkodzeń ciała i rozstroju zdrowia (art. 445 k.c.). W tym ostatnim aspekcie także związane z zaburzeniem funkcji poznawczych , procesów pamięciowych oraz utrzymujących się trudności emocjonalnych . Doznał obrażeń głowy , uskarżał się na bóle i zawroty . Stąd zasądzone zadośćuczynienie kompensować miało skutki rozstroju zdrowia , a nie naruszenia innych niż zdrowie dóbr osobistych . O trudnej sytuacji emocjonalnej powoda , wówczas małoletniego ucznia szkoły podstawowej , wspomniano zresztą tylko odnośnie adnotacji o pogorszeniu się jego wyników w nauce . M. S. (3) zasądzone zaś odszkodowanie obejmujące zwrot kosztów nagrobka (art. 446 § 1 k.c.) . Obaj powodowie dochodzili także odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem ich sytuacji życiowej (art. 446 § 3 k.c.) i świadczenia takie im zasądzone . Jak to wynika z uzasadnienia wyroku jaki wówczas zapadł Sąd Okręgowy starannie określił okoliczności uzasadniające te roszczenia skupiając się na aspekcie majątkowym - utrudnionym starcie w dorosłe życie , kłopotach z uzyskaniem wykształcenia czy znalezieniem pracy . W rozstrzyganej obecnie sprawie okoliczności te ; argumenty o szkodzie materialnej czy wymieniona wyżej podstawa prawna (art. 446 § 3 k.c.) , nie występują . Nic było zatem podstaw dla twierdzenia , że wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 30 września 2004 roku wywołał skutek powagi rzeczy osądzonej .

Sąd odwoławczy stoi na stanowisku , że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może uzasadniać przyznanie członkom rodziny zmarłego zadośćuczynienia Jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 roku .

M. i R. S. (3) , synom zmarłej w dniu 28 maja 2000 roku R. S. (2) , przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. bowiem naruszono dobra osobiste powodów wynikające z więzi emocjonalnej jaka łączyła ich ze zmarłą , której zerwanie spowodowało cierpienie i poczucie krzywdy , czyniąc ich bezpośrednio poszkodowanymi czynem niedozwolonym . Za skutki tego deliktu pozwana Spółka odpowiada bowiem zawierając umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zobowiązała się do kompensacji szkód wyrządzonych osobom trzecim , wobec których odpowiedzialność ponosi ubezpieczony (art. 822 k.c.) . Zarówno w tym przypadku , jak i innych znanych z praktyki sądowej , oczywiste jest , że wielość bezpośrednio poszkodowanych deliktem nie jest zdarzeniem nadzwyczajnym także wówczas gdy podstawy prawne odpowiedzialności są rozmaite.

Nowelizacja art. 446 k.c. z 03 sierpnia 2008 roku , polegająca na dodaniu § 4 , nie pozbawiła członków rodziny zmarłego możliwości dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. także w przypadku gdy czyn niedozwolony popełniony został przed tą datą . Taki pogląd , tu cytowany za uzasadnieniem uchwały Sądu Najwyższego z 13 lipca 2011 roku (III CZP 32/11) , jest już ugruntowany w judykaturze , która w aktualnym stanie prawnym akceptuje dualizm , zdatnych do zastosowania dla zadośćuczynienia krzywdzie doznanej przez bliskich zmarłego , środków prawnych .

Nie da się podzielić zapatrywań prawnych skarżącego odnośnie wyłączenia kompensacji krzywdy , spowodowanej opisany wyżej naruszeniem dobra osobistego , z uwagi na normę art. 34 ust 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych , Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (obecnie tekst jednolity z 2013 roku Dziennik Ustaw pozycja 392) . Zgodnie z treścią tego przepisu , z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie , jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę , będącą następstwem śmierci , uszkodzenia ciała , rozstroju zdrowia bądź też utraty , zniszczenia lub uszkodzenia mienia . Trzeba zresztą wskazać , że w dacie wypadku obowiązywało rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dziennik Ustaw Numer 26 pozycja 310) , gdzie w § 10 ust 1 wskazano , że z ubezpieczenia OC przysługuje odszkodowanie , jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę , której następstwem jest śmierć , uszkodzenie ciała , rozstrój zdrowia bądź też utrata , zniszczenie lub uszkodzenie mienia . Odnotowując , że treść obu norm jest tożsama wskazać trzeba , że tak jak nie wykluczały one dochodzenia przez bezpośrednio poszkodowanego roszczeń tytułem zadośćuczynienia za uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia ani roszczeń bliskich zmarłej ofiary wypadku drogowego opartych na art. 446 §§ 1 i 3 k.c. , a obecnie także 446 § 4 k.c. , tak i nie stoją na przeszkodzie roszczeniu z art. 448 § 1 k.c. Nic ma bowiem podstaw do upatrywania

takiego skutku w stosowanej nomenklaturze . W ramach odszkodowania , o którym stanowią przywołane normy , kompensuje się zarówno szkody majątkowe jak i niemajątkowe , a także roszczenia będące następstwem śmierci ofiary wypadku drogowego , których dochodzą osoby nie będące uczestnikami tego zdarzenia , a ich krzywda wymaga zadośćuczynienia . W takim kierunku zmierzał także Sąd Najwyższy w uchwale z 7 listopada 2012 roku (III CZP 67/12) wskazując , że przepis § 10 ust 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych / ... / nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

W konsekwencji uznano , że powodowie dochodzili roszczenia znajdującego swoją podstawę prawną . Zasada odpowiedzialności pozwanej Spółki nie była sporna . Poza zapadłym przeciwko ubezpieczonemu wyrokiem karnym skazującym go za popełnienie występku , którego skutkiem była śmierć R. S. (2) , przyznano związanie umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ze sprawcą .

Pozostała ocena czy wysokość świadczeń zasądzonych powodom jest odpowiednia . Niezbędna indywidualizacja okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego jest naturalna skoro art. 448 k.c. przewiduje zadośćuczynienie za krzywdę wywołaną naruszeniem dobra osobistego , a nie za sam fakt tego naruszenia . Rzecz zatem w ustaleniu konsekwencji jakie dotknęły powodów w związku z nagłą i przedwczesną śmiercią matki . Rozważania Sądu pierwszej instancji są w tej materii zasadniczo trafne . Długotrwałość przeżywania okresu żałoby , skalę cierpień i ich wpływ na bieżące funkcjonowanie powodów opisano w sposób adekwatny do zebranego materiału dowodowego. Nie ulega wątpliwości , że powodowie boleśnie przeżyli śmierć matki , a nadto opisali nadal występujące konsekwencje tego zdarzenia . Utracili oparcie w najbliższym członku rodziny, które jest niezmiernie potrzebne , szczególnie jeżeli osoby te tworzyły prawidłowo funkcjonującą rodzinę . Dodatkowo wskazać trzeba, że naturalne cierpienia wywołane utratą osoby bliskiej potęgowały drastyczne okoliczności wypadku . Niedostateczne eksponowano jednak oczywiste różnice w sytuacji faktycznej powodów.

Jednaki stopień pokrewieństwa i to samo zdarzenie leżące u podstaw roszczenia nie

wystarczają aby zadośćuczynienie określać w takiej samej wysokości . W świadczeniu tym nie występują przecież elementy represji , które dawałyby podstawy do określenia jego wysokości w odniesieniu do okoliczności zdarzenia i winy sprawcy . Skoro zadośćuczynienie pełni funkcję kompensacyjną to decyduje rozmiar krzywdy , a ta musi być oceniana indywidualnie, stosownie do intensywności odczuć.

Sąd Apelacyjny przyjmuje zatem za własne ustalenia faktyczne poczynione w

pierwszej instancji , a więc nie ma potrzeby ich ponownego , pełnego przytaczania . Wniosków jakie z tych poprawnych ustaleń wyprowadził Sąd Okręgowy , odnośnie wysokości należnego powodowi M. S. (3) zadośćuczynienia , nie podziela się .

Poprawne jest założenie , że rozmiar krzywdy R. S. (3) dostatecznie kompensuje zadośćuczynienie w wysokości 50.000 zł . Uwzględniono przy tym, że w czasie wypadku miał on dwanaście lat , mieszkał stale z matką pozostając z nią w codziennych relacjach . Wychowywał się w rodzinie niepełnej . Jego relacje z ojcem były powierzchowne i podjęte na krótko przed wypadkiem . Okolicznością obciążającą było także i to , że sam uczestniczył w wypadku , w którym zginęła jego matka . Ciężko przechodził okres żałoby . Obecnie jest dorosły , ale uważa , że niepowodzenia życiowe jakich doznaje wiążą się nadal z utratą oparcia jakiego udzielać powinni rodzice . Pozbawienie opieki i wsparcia matki w okresie dorastania , znacznie skomplikowanego przez długotrwały powrót do zdrowia po rozległych obrażeniach ciała jakich doznał w tym samym wypadku , musiało być głęboko odczuwane .

W czasie wypadku M. S. (3) był już dorosły i studiował zagranicą . Jego więzi z matką musiały ulec naturalnemu rozluźnieniu , co wynikało z obranej przez niego drogi życiowej , wieku , naturalnych procesów usamodzielniania się . Na skutek wypadku jego plany zmieniły się , ale ułożył swoje życie rodzinne, społeczne i zawodowe . Zupełnie oczywiste jest, że głęboko odczuł śmierć matki, ale po pierwsze konieczność przejęcia opieki nad małoletnim bratem zmuszała

do mobilizacja na sprawach bytowych , a upływ czasu i zajęcie zwykłymi sprawami życia codziennego złagodziło emocje . W swoich zeznaniach także dał wyraz temu , że z upływem czasu pozostaje raczej powracające poczucie straty , zwłaszcza w odniesieniu do jego obecnej sytuacji życiowej . R. S. (2) służyłaby wsparciem moralnym i doświadczeniem życiowym wobec samego powoda oraz jego dzieci . Zgodzić się trzeba z jego wywodem , że nabywane doświadczenie życiowe ujawnia pełen obraz straty wiążącej się ze śmiercią osoby bliskiej , ale tym samym analiza przedkładana jest nad emocje . Ujemne doznania stały się zatem mniej dolegliwe .

W tym stanie rzeczy , na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i przy zastosowaniu art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. , zmieniono zaskarżony wyrok w części rozstrzygającej o należności głównej i obniżono zasądzone M. S. (3) zadośćuczynienie do kwoty 25.000 zł oraz oddalono powództwo w pozostałej części . W pozostałym zakresie apelację pozwaną Spółkę oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. M. S. (3) ostał się ze swoimi żądaniami w 50 % . Suma kosztów poniesionych przez strony wyniosła 5.534 zł , z czego powód uiścił opłatę od pozwu (700 zł) , wynagrodzenie pełnomocnika (2.400 zł) i opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) , a pozwana Spółka - wynagrodzenie pełnomocnika (2.400 zł) i opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) . Połowa z sumy kosztów to kwota 2.767 zł , a powód poniósł koszty o 367 zł wyższe . Do tej kwoty obniżono zatem zasądzone na jego rzecz koszty procesu . Niezbędna była także korekta rozstrzygnięcia o kosztach sądowych . Do kwoty 2.500 zł , stanowiącej równowartość opłaty od pozwu , od której uiszczenia zwolniony był R. S. (3) , obciążają one pozwaną Spółkę . M. S. (3) zwolniony został od opłaty w wysokości 1.800 zł . Stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu uwzględnić należało , że ostał się ze swoimi żądaniami w 50 % , a zatem z zasądzonych na jego rzecz roszczenia pobrać należy 900 zł . W pozostałym zakresie nieuiszczona opłata obciąża pozwaną Spółkę . O kosztach sądowych orzeczono na mocy art. 113 ust. 2 pkt 1 (w stosunku do powoda) i art. 113 ust. 1 (w stosunku do pozwanej) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity z 2010 roku Dziennik Ustaw Numer 90 pozycja 594) w związku z art. 100 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 98 §§ 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. . Pozwana Spółka zażądała zasądzenia kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym . Uiszcza opłatę od apelacji w kwocie 2.500 zł (w części obejmującej zaskarżenie orzeczenia zapadłego na rzecz M. S. (3)) i kwotę 1.800 zł stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika określone na podstawie §§ 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych /.../ (tekst jednolity z 2013 roku Dziennik Ustaw pozycja 490) . Ostała się ze swoim żądaniem zmiany wyroku i oddalenia powództwa M. S. (3) w 50 % , a zatem powoda obciąża powinność zapłaty kosztów poniesionych przez pozwaną w tym samym rozmiarze , to jest do kwoty 2.150 zł .